

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

21. lipnja 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Sudska nadležnost u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Nadležnost nad pojedinačnim ugovorima o zapošljavanju – Članak 20. stavak 2. – Poslodavac tužen pred sudovima države članice u kojoj ima domicil – Poslodavčeva protutužba – Određivanje nadležnog suda”

U predmetu C-1/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu, Italija), odlukom od 21. prosinca 2016., koju je Sud zaprimio 2. siječnja 2017., u postupku

Petronas Lubricants Italy SpA

protiv

Livija Guide,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj), D. Šváby i M. Vilaras, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Petronas Lubricants Italy SpA, L. Failla, G. Crespi i A. Valentini, *avvocati*,
- za L. Guidu, U. Oliva i C. Germano, *avvocati*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Pucciariella, *avvocato dello Stato*,
- za Europsku komisiju, M. Heller i F. Moro, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 7. ožujka 2018.,

* Jezik postupka: talijanski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 20. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Livija Guide, s domicilom u Poljskoj, i njegova bivšeg poslodavca, društva osnovanog u skladu s talijanskim pravom Petronas Lubricants Italy SpA (u daljnjem tekstu: PL Italy), sa sjedištem u Italiji, u vezi s otkazom koji mu je dalo to društvo.

Pravni okvir

- 3 Uvodne izjave 11., 12., 13. i 15. Uredbe br. 44/2001 glase kako slijedi:
 - „(11) Propisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica. Domicil pravne osobe mora biti autonomno utvrđen kako bi zajednička pravila bila transparentnija i kako bi se izbjegli sukobi nadležnosti.
 - (12) Osim domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove za utvrđivanje nadležnosti, utemeljene na bliskoj vezi između suda i postupka ili radi olakšavanja ispravnog suđenja.
 - (13) Kad je riječ o osiguranju, potrošačkim ugovorima i zapošljavanju, slabija stranka u sporu trebala bi biti zaštićena propisima o nadležnosti tako da oni više pogoduju zadovoljavanju njezinih interesa nego što to omogućuju opći propisi.
- [...]
- (15) U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. Mora postojati jasan i učinkovit mehanizam za rješavanje slučajeva litispendencije i povezanih postupaka te za sprečavanje problema koji proizlaze iz razlika među državama članicama s obzirom na utvrđivanje trenutka od kojega se predmet smatra neriješenim. U svrhe ove Uredbe, taj bi se trenutak trebao autonomno utvrđivati.”
- 4 Na temelju članka 6. točke 3. te uredbe, koji spada pod odjeljak 2. njezina poglavlja II., naslovljen „Posebna nadležnost”, osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena „ako je riječ o protutužbi koja proizlazi iz istog ugovora ili činjeničnog stanja kao i prvotna tužba, pred sudom na kojemu je u tijeku prvotni postupak”.
- 5 Odjeljak 5. poglavlja II. te uredbe, koji obuhvaća njezine članke 18. do 21., određuje pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na pojedinačne ugovore o zapošljavanju.
- 6 Članak 18. stavak 1. iste uredbe propisuje:

„U stvarima koje se odnose na pojedinačne ugovore o zapošljavanju, nadležnost se utvrđuje prema odredbama ovog odjeljka, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 4. i članka 5. točke 5.”

7 Člankom 19. Uredbe br. 44/2001 propisano je:

„Poslodavac s domicilom u državi članici može biti tužen:

1. pred sudovima države članice u kojoj ima domicil; ili
2. u drugoj državi članici:
 - (a) pred sudovima u mjestu u kojemu zaposlenik obično obavlja posao ili pred sudovima mjesta u kojemu je posljednji put obavljao posao; ili
 - (b) ako zaposlenik ne obavlja ili nije obično obavljao svoj posao samo u jednoj državi, pred sudovima u mjestu u kojemu se nalazi ili se nalazila poslovna jedinica koja ga je zaposlila.”

8 U skladu s člankom 20. te uredbe:

„1. Poslodavac može pokrenuti postupak samo pred sudovima države članice u kojoj zaposlenik ima domicil.

2. Odredbe ovog odjeljka ne utječu na pravo podnošenja protutužbe pred sudom na kojemu se, u skladu s odredbama ovog odjeljka, rješava prvotna tužba.”

9 Članak 21. te uredbe glasi:

„Odstupanje od odredaba ovog odjeljka moguće je samo na temelju dogovora o nadležnosti:

1. koji je sklopljen nakon nastanka spora; ili
2. koji omogućava zaposleniku da pokrene postupak pred sudovima koji nisu navedeni u ovome odjeljku.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 10 Društvo PL Italy zaposlilo je L. Guidu tijekom 1982. te je 1996. upućen u povezano poljsko društvo Petronas Lubricants Poland sp.zo.o. (u daljnjem tekstu: PL Poland), u 100-postotnom vlasništvu društva PL Italy, gdje je obavljao dužnosti glavnog direktora, u statusu upravitelja od 1998. On je 2001. s društvom PL Poland sklopio paralelni ugovor o zapošljavanju na određeno vrijeme na koji se primjenjuje poljsko pravo, a koji se redovito produljivao, te je istek posljednjeg ugovora određen za 30. travnja 2016. Dvama dopisima od 17. i 29. travnja 2014. priopćeno mu je više disciplinskih prigovora. Na teret mu se osobito stavljalo da je u više navrata od društva PL Poland zatražio i dobio povrat navodnih troškova službenih putovanja koji su se u stvarnosti odnosili na razdoblja u kojima je bio na godišnjem odmoru, da je doveo društvo PL Italy u zabludu prilikom isplate plaće kako bi osigurao određenu neto vrijednost te plaće koju je primao u poljskim zlotima za 2012. i 2013. godinu, dostavljajući mu povoljniji devizni tečaj poljskih zlota u odnosu na euro od službenog tečaja, i da je od društva PL Poland neopravdano ishodio neosnovanu isplatu naknada za neiskorišteni godišnji odmor na godišnjoj razini između 2008. i 2014. godine.
- 11 Društvo PL Italy dopisom od 28. svibnja 2014. otkazalo je L. Guidi ugovor o zapošljavanju iz navodno opravdanog razloga. Drugim dopisom od istog datuma obaviješten je o prestanku svojeg radnog odnosa u društvu PL Poland.
- 12 L. Guida podnio je 31. srpnja 2014. tužbu protiv PL-a Italy pred Tribunale di Torino (Sud u Torinu, Italija) kojom je zatražio da njegov otkaz proglašeni neopravdanim i u svakom slučaju nezakonitim i, s druge strane, da naloži tom društvu plaćanje naknade štete predviđene talijanskim pravom kao i

naknadu neimovinske štete koju je pretrpio zbog štetne prirode svojeg otkaza. L. Guida s tim u vezi naveo je da su disciplinski prigovori protiv njega upućeni prekasno i da su bili općeniti te da činjenice koje mu se stavljaju na teret nisu bile istinite.

- 13 Društvo PL Italy 5. prosinca 2014. uključilo se u postupak pred tim sudom i zatražilo odbijanje zahtjeva L. Guida. To je društvo protutužbom zatražilo da se L. Guidi naloži povrat iznosa od 143 816,29 eura koji je neovlašteno primio na ime povrata putnih troškova, naknade za neiskorišteni godišnji odmor i viška u primanjima nastalog zbog primjene pogrešnog deviznog tečaja između poljskog zlotu i eura, navodeći da mu je društvo PL Poland ustupilo te tražbine aktom od 3. prosinca 2014.
- 14 L. Guida tvrdio je da primjenom članka 20. stavaka 1. i 2. i članka 6. točke 3. Uredbe br. 44/2001 talijanski sud nije nadležan za odlučivanje o protutužbi društva PL Italy.
- 15 Presudom od 14. rujna 2015. Tribunale di Torino (Sud u Torinu) naložio je društvu PL Italy da L. Guidi plati iznos od 100 000 eura na ime naknade neimovinske štete pretrpljene zbog štetne prirode otkaza, odbio je tužbu u preostalom dijelu te se proglasio, u korist poljskih sudova, nenadležnim za odlučivanje o protutužbi društva PL Italy.
- 16 S tim u vezi, taj je sud utvrdio da je L. Guida priloženim dokazima dokazao da ima domicil u Poljskoj.
- 17 Međutim, ocijenio je da, iako članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 propisuje izuzeće poslodavaca od obveze podnošenja tužbi protiv svojih zaposlenika u državi članici na čijem se teritoriju nalazi njihov domicil, to se izuzeće primjenjuje samo kada poslodavac želi utužiti tražbine nastale u njegovoj pravnoj sferi, ali se, nasuprot tomu, ne primjenjuje kada poslodavac utužuje tražbine koje nisu izvorno bile njegove i koje je naknadno ugovorno stekao.
- 18 Društvo PL Italy podnijelo je žalbu protiv te presude pred sudom koji je uputio zahtjev, Corteom d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu), tražeći ukidanje presude kojom se nalaže snošenje neimovinske štete i ponavljajući svoju protutužbu.
- 19 Taj se sud pita može li, s obzirom na članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001, poslodavac s domicilom na području države članice Europske unije, protiv kojeg je njegov bivši zaposlenik pokrenuo postupak pred sudovima te države članice u skladu s člankom 19. te uredbe, protiv tog zaposlenika podnijeti protutužbu pred sudom na kojem se rješava prvotna tužba.
- 20 Ako se na temelju članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001 može zaključiti da postoji takva mogućnost, sud koji je uputio zahtjev pita se ima li sud na kojem se rješava prvotna tužba na temelju te odredbe nadležnost i u slučaju kada je, s jedne strane, predmet protutužbe koju je podnio poslodavac tražbina koju je prenijela druga osoba, koja je na temelju paralelnog ugovora o radu također poslodavac istog zaposlenika, i kada se, s druge strane, protutužba temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca protiv kojeg je pokrenut postupak i izvornog vjerovnika nakon što je radnik podnio tu prvotnu tužbu.
- 21 U tim je okolnostima Corte d'appello di Torino (Žalbeni sud u Torinu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Uključuje li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 mogućnost da poslodavac s domicilom na području [države članice], protiv kojeg je njegov bivši zaposlenik pokrenuo postupak pred sudom države članice u kojoj ima domicil (u skladu s člankom 19. Uredbe), protiv radnika podnese protutužbu pred istim sudom na kojemu se rješava prvotna tužba?
 2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, uključuje li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 nadležnost suda na kojemu se rješava prvotna tužba i onda kada predmet protutužbe koju je podnio poslodavac nije izvorno poslodavčeva tražbina, nego tražbina koja je izvorno pripadala drugom

subjektu (koji je istodobno poslodavac tog istog radnika na temelju paralelnog ugovora o radu), a protutužba se temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i subjekta koji je izvorno bio vjerovnik nakon što je radnik podnio prvotnu tužbu?”

O prethodnim pitanjima

- 22 Svojim prethodnim pitanjima, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti želi doznati treba li članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da poslodavcu daje pravo da pred sudom na kojemu je uredno pokrenut postupak povodom prvotne tužbe koju je podnio radnik podnese protutužbu koja se temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i izvornog vjerovnika nakon podnošenja te prvotne tužbe.
- 23 S tim u vezi treba podsjetiti na to da se, s jedne strane, kada je riječ o sporovima u vezi s ugovorima o radu, u odjeljku 5. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 utvrđuje niz pravila kojima je cilj, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 13. te uredbe, zaštititi slabiju ugovornu stranku propisima o nadležnosti koji više pogoduju njezinim interesima (presuda od 14. rujna 2017., Nogueira i dr., C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 49.).
- 24 Naime, ti propisi omogućavaju zaposleniku da pokrene postupak protiv svojeg poslodavca pred sudom koji smatra najbližim svojim interesima, priznajući mu mogućnosti postupanja pred sudovima države članice u kojoj poslodavac ima domicil ili pred sudom mjesta u kojem radnik obično obavlja svoj posao ili, ako se taj posao ne obavlja u jednoj državi, pred sudom mjesta u kojem se nalazi poslovna jedinica koja je zaposlila radnika. Odredbe spomenutog odjeljka također ograničavaju poslodavcu koji postupi protiv zaposlenika mogućnost izbora nadležnog suda kao i mogućnost odstupanja od propisa o nadležnosti utvrđenih spomenutom uredbom (presuda od 14. rujna 2017., Nogueira i dr., C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 50.).
- 25 S druge strane, odredbe iz odjeljka 5. poglavlja II. Uredbe br. 44/2001 nisu samo posebne već i iscrpne (presuda od 14. rujna 2017., Nogueira i dr., C-168/16 i C-169/16, EU:C:2017:688, t. 51.).
- 26 Kada je riječ o protutužbama, pravilo iz članka 6. točke 3. Uredbe br. 44/2001 uključeno je u članak 20. stavak 2. te uredbe (presuda od 22. svibnja 2008., Glaxosmithkline i Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, EU:C:2008:299, t. 22.).
- 27 Ipak, iz samog teksta članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da radnikovo korištenje propisima o nadležnosti koji više pogoduju zadovoljavanju njegovih interesa ne treba utjecati na pravo podnošenja protutužbe pred sudom na kojem se rješava prvotna tužba.
- 28 Iz toga slijedi da, dok god se poštuje pravo radnika na izbor nadležnog suda za odlučivanje o njegovoj tužbi, postignut je cilj davanja prednosti tom radniku i ne treba se ograničiti mogućnost odlučivanja o toj tužbi zajedno s protutužbom u smislu članka 20. stavka 2. Uredbe br. 44/2001.
- 29 Kada je riječ o pojmu „protutužba”, koji u članku 20. stavku 2. Uredbe br. 44/2001 nije definiran, potrebno je, s obzirom na ono što je navedeno u točki 26. ove presude, uzeti u obzir pojam „protutužba” iz članka 6. točke 3. Uredbe br. 44/2001, kako ga tumači Sud. Naime, iz sudske prakse Suda proizlazi to da radi dobrog sudovanja posebna sudska nadležnost u području protutužbe omogućava strankama da tijekom istog postupka i pred istim sucem riješe sve svoje recipročne zahtjeve koji imaju zajedničko podrijetlo. Tako se izbjegavaju suvišni i višestruki postupci (presuda od 12. listopada 2016., Kostanjevec, C-185/15, EU:C:2016:763, t. 37.).
- 30 Takvo zajedničko podrijetlo izvorne tužbe i protutužbe može se naći u ugovoru ili, kako je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 42. svojeg mišljenja, činjeničnoj situaciji poput one u predmetu u glavnom postupku.

- 31 S tim u vezi treba podsjetiti na to da je L. Guida sklopio ugovor o radu s društvom PL Italy, 100-postotnim vlasnikom društva PL Poland, prije nego što je s njim sklopio poseban „paralelni” ugovor o radu, na kojem društvo PL Italy temelji svoju protutužbu. Iako se postupak koji je pokrenuo L. Guida odnosi na prvotni ugovor, okolnost da mu je društvo PL Italy otkazalo ugovor o radu, koju L. Guida osporava u ovom postupku, temelji se na istim činjenicama poput onih na kojima se temelji protutužba koju je podnijelo društvo PL Italy.
- 32 U tim okolnostima treba zaključiti da recipročni zahtjevi L. Guide i društva PL Italy imaju zajedničko podrijetlo u smislu sudske prakse iz točke 29. ove presude i da je stoga sud na kojem se rješava prvotna tužba nadležan za odlučivanje o protutužbi.
- 33 Naposljetku, budući da poslodavac ne zna unaprijed za sud na kojem se rješava prvotna tužba koju je podnio radnik, nije relevantna činjenica da je on tražbine na kojima se temelji protutužba stekao tek nakon što je pokrenut postupak pred tim sudom.
- 34 Iz prethodno navedenog proizlazi da članak 20. stavak 2. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da, u situaciji poput one u predmetu u glavnom postupku, poslodavcu daje pravo da pred sudom na kojemu je uredno pokrenut postupak povodom prvotne tužbe koju je podnio radnik podnese protutužbu koja se temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i izvornog vjerovnika nakon podnošenja te prvotne tužbe.

Troškovi

- 35 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 20. stavak 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da, u situaciji poput one u predmetu u glavnom postupku, poslodavcu daje pravo da pred sudom na kojemu je uredno pokrenut postupak povodom prvotne tužbe koju je podnio radnik podnese protutužbu koja se temelji na ugovoru o ustupu tražbine sklopljenom između poslodavca i izvornog vjerovnika nakon podnošenja te prvotne tužbe.

Potpisi